

VI.4 Řešení soustav lineárních rovnic

Poznámka. V tomto oddíle ztotožňujeme $\mathbf{R}^n$ a $M(n \times 1)$.

Definice. Mějme soustavu rovnic

$$(S) \quad \begin{array}{ccccccc} a_{11}x_1 + a_{12}x_2 + & \dots & + a_{1n}x_n & = & b_1 \\ a_{21}x_1 + a_{22}x_2 + & \dots & + a_{2n}x_n & = & b_2 \\ & \vdots & & & \vdots \\ a_{m1}x_1 + a_{m2}x_2 + & \dots & + a_{mn}x_n & = & b_m, \end{array}$$

kde $a_{ij} \in \mathbf{R}$, $b_i \in \mathbf{R}$ pro $i \in \{1, \dots, m\}$, $j \in \{1, \dots, n\}$ a $x_1, \dots, x_n$ jsou neznámé. Označme

$$\mathbb{A} = \begin{pmatrix} a_{11} & \dots & a_{1n} \\ \vdots & & \vdots \\ a_{m1} & \dots & a_{mn} \end{pmatrix}, \mathbf{b} = \begin{pmatrix} b_1 \\ \vdots \\ b_m \end{pmatrix} \text{ a } (\mathbb{A}|\mathbf{b}) = \begin{pmatrix} a_{11} & \dots & a_{1n} & b_1 \\ \vdots & & \vdots & \vdots \\ a_{m1} & \dots & a_{mn} & b_m \end{pmatrix}$$

Matici $\mathbb{A}$ nazýváme **maticí soustavy** (S), vektor $\mathbf{b}$ **vektorem pravých stran** a matici $(\mathbb{A}|\mathbf{b})$ **rozšířenou maticí soustavy** (S).

Soustavu (S) pak můžeme zapsat ve tvaru $\mathbb{A}\mathbf{x} = \mathbf{b}$, kde $\mathbf{x}$ je neznámý sloupcový vektor.

Základní princip metody eliminace. *Nechť $\mathbb{A} \in M(m \times n)$ a $\mathbf{b} \in M(m \times 1)$. Nechť matice $\mathbb{A}'$ vznikne z $\mathbb{A}$ pomocí transformace T , nechť $\mathbf{b}'$ vznikne z $\mathbf{b}$ pomocí téže transformace T . Pak množina řešení soustavy $\mathbb{A}\mathbf{x} = \mathbf{b}$ je stejná jako množina řešení soustavy $\mathbb{A}'\mathbf{x} = \mathbf{b}'$.*

Věta 15 (o soustavách s čtvercovou maticí). *Nechť $\mathbb{A} \in M(n \times n)$. Pak následující tvrzení jsou ekvivalentní:*

- (i) *matice $\mathbb{A}$ je regulární,*
- (ii) *soustava (S) má pro každé $\mathbf{b} \in M(n \times 1)$ právě jedno řešení,*
- (iii) *soustava (S) má pro každé $\mathbf{b} \in M(n \times 1)$ alespoň jedno řešení.*

Poznámka. Věta 15 říká následující: Je-li $\mathbb{A}$ regulární, pak má soustava (S) pro každý vektor pravých stran právě jedno řešení. Není-li $\mathbb{A}$ regulární, pak existuje vektor pravých stran, pro který soustava nemá řešení.

Věta 16 (o řešitelnosti soustavy lineárních rovnic). Uvažujme soustavu (S). Pak následující tvrzení jsou ekvivalentní:

- (1) Soustava (S) má řešení.
- (2) Matice soustavy a rozšířená matice soustavy mají stejnou hodnotu.
- (3) Vektor pravých stran lze vyjádřit jako lineární kombinací sloupců matice soustavy.

Věta 17 (Cramerovo pravidlo). Nechť $\mathbb{A} \in M(n \times n)$ je regulární matice, $\mathbf{b} \in M(n \times 1)$, $\mathbf{x} \in M(n \times 1)$ a $\mathbb{A}\mathbf{x} = \mathbf{b}$. Pak

$$x_j = \frac{\begin{vmatrix} a_{11} & \dots & a_{1,j-1} & b_1 & a_{1,j+1} & \dots & a_{1n} \\ \vdots & & & \vdots & & & \vdots \\ a_{n1} & \dots & a_{n,j-1} & b_n & a_{n,j+1} & \dots & a_{nn} \end{vmatrix}}{\begin{vmatrix} a_{11} & \dots & a_{1,j-1} & a_{1j} & a_{1,j+1} & \dots & a_{1n} \\ \vdots & & & \vdots & & & \vdots \\ a_{n1} & \dots & a_{n,j-1} & a_{nj} & a_{n,j+1} & \dots & a_{nn} \end{vmatrix}},$$

pro $j = 1, \dots, n$.

Důsledek. Nechť $\mathbb{A} \in M(n \times n)$ je regulární matice a $i \in \{1, \dots, n\}$. Definujme funkci $f_i : \mathbf{R}^n \rightarrow \mathbf{R}$ předpisem

$$f_i(\mathbf{x}) = c, \quad \text{jestliže } c \text{ je } i\text{-tou souřadnicí} \\ \text{jediného řešení soustavy } \mathbb{A}\mathbf{y} = \mathbf{x},$$

neboli $f_i(\mathbf{x})$ je i -tá souřadnice vektoru $\mathbb{A}^{-1}\mathbf{x}$. Pak je funkce f_i spojitá na $\mathbf{R}^n$.